

Вплив внесених змін до кримінального та кримінального процесуального законодавства на їх реалізацію під час дії воєнного стану: окремі аспекти

Теоретично, право — це система норм і принципів, які встановлені та забезпечені державою, як регулятора суспільних відносин. Питання в тому, на скільки цьому твердженню відповідають норми кримінального та кримінального процесуального закону в умовах воєнного стану?

І йдеться не лише про кримінальні правопорушення, які можуть бути вчинені лише під час війни (наприклад, порушення законів і звичаїв війни, застосування зброї масового зниження тощо), але й про так звані «загальнокримінальні» діяння, що є злочинами і в мирний час, але вчинення яких в воєнний час значно підвищує їхню суспільну небезпеку.

Крім того, це і проблеми нововведень у кримінальне законодавство України, які відбуваються сьогодні і будуть тривати впродовж воєнного стану. З 24 лютого 2022 р. й до сьогодні уже прийнято і набули чинності 12 законів, якими до КК України внесено декілька десятків змін. У тому числі запроваджено декілька нових складів кримінальних правопорушень, відбулось посилення санкцій за існуючі злочини, змінені кваліфікуючі ознаки окремих кримінальних правопорушень, з'явилися нові обставини, які виключають кримінальну відповідальність за правомірне заподіяння шкоди. Ще декілька десятків законопроектів про внесення змін до КК за час війни були зареєстровані у Верховній Раді й наразі знаходяться на різних етапах розгляду.

Вбачається, що положення чинного законодавства орієнтують на загальне правило, що під час воєнного стану раніше розпочаті кримінальні провадження мають тривати (хоча внесені зміни дозволяють зупинити їх у певних випадках), а нові факти вчинення кримінально-протиправних діянь — ставати предметом оцінки в кримінально-процесуальному сенсі. Отже, перед слідчими суддями й судами постає складне завдання: забезпечити функціонування кримінальної юстиції з метою реалізації принципу невідворотності відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення при дотриманні засад кримінального провадження в реаліях постійних загроз життю і здоров'ю його учасників.

Не секрет, що під час війни відбувається переміщення осіб, у тому числі тих, хто підозрюється або обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, та адвокатів. Причому таке переміщення здійснюється як у межах України, так і поза її межами. Кримінальний процесуальний кодекс України містить загальні обов'язки підозрюваного, обвинуваченого: прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а в разі неможливості прибути за викликом у призначений строк, — заздалегідь повідомити про це зазначених осіб; виконувати обов'язки, покладені на нього рішенням про застосування заходів забезпечення

кримінального провадження. Ці процесуальні обов'язки не зникають після запровадження воєнного стану, проте вони можуть не виконуватися з огляду на необхідність забезпечити безпеку життя і здоров'я, можливість скористатися ситуацією хаосу для затягування судового розгляду або переходу від органу досудового розслідування, прокуратури, слідчого судді або суду.

Отже, кримінальне провадження завжди має конкретні або розумні строкові точки — строк проведення підготовчого судового засідання, строк призначення судового розгляду, розумний строк розгляду кримінального провадження, строк дії запобіжного заходу, строк притягнення до кримінальної відповідальності тощо. В будь-якому випадку кримінальне провадження має тривати і під час війни. В свою чергу, законодавчі зміни, направлені на забезпечення спроможності кримінального провадження в таких умовах, повинні доповнюватися механізмами недопущення маніпулювання воєнним станом для затягування судового процесу.

Ф. Добровольський, студент КНУ ім. Тараса Шевченка для Науково-дослідний інституту проблем досудового розслідування

[#строки досудового розслідування](#)

[#кримінальний закон](#)

[#воєнний стан](#)